

Το υλικό αυτό έχει παραχθεί στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών ενεργειών της Πράξης με τίτλο "Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.: Υλοποίηση της Επιμόρφωσης", με MIS 5022549, του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο).

ΣΕΝΑΡΙΑ (ΣΥΝ)ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΑΛ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑΛ (ΜΝΑΕ)»

Συντάκτες: Βεκρής Ελευθέριος, Σύμβουλος Α΄ Ι.Ε.Π., και Άννα Αφεντουλίδου, Φιλόλογος, αποσπασμένη στο Ι.Ε.Π.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τι είναι συνδιδασκαλία στο πρόγραμμα ΜΝΑΕ;

Η συνδιδασκαλία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι γνωστή από προγράμματα ειδικής αγωγής, όπου ένας/μία εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής παρέχει παράλληλη στήριξη σε ένα μαθητή ή μία μαθήτρια σε μια γενική τάξη κατά την ώρα του μαθήματος· είναι γνωστή, επίσης, από προγράμματα παιδαγωγικής κατάρτισης εκπαιδευτικών σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο, όπου ένας/μία έμπειρος εκπαιδευτικός σε ρόλο μέντορα καθοδηγεί και εποπτεύει ομάδα φοιτητών και φοιτητριών κατά την πρακτική διδακτική τους άσκηση.

Στο πλαίσιο του προγράμματος ΜΝΑΕ, για πρώτη φορά στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, προβλέπεται συνδιδασκαλία σε γενική τάξη: δύο εκπαιδευτικοί συνεργάζονται, προκειμένου να διδάξουν μία διαφορετική, ανάμεικτη ομάδα μαθητών και μαθητριών, στον ίδιο φυσικό χώρο. Οι συνδιδάσκοντες/ουσες σχεδιάζουν από κοινού τη διδασκαλία, καθοδηγούν και αξιολογούν όλους τους μαθητές και μαθήτριες και τροποποιούν, όπου κρίνεται αναγκαίο, το αναλυτικό πρόγραμμα, προκειμένου να καλυφθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες μαθητών και μαθητριών στα μαθήματα των Νέων Ελληνικών και Μαθηματικών Α΄ τάξης ΕΠΑΛ.

Πρακτικές συνδιδασκαλίας

Σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία (Badiali & Titus, 2011, Nassir al Nassir, 2017: 13-20) οι βασικές πρακτικές συνδιδασκαλίας ταξινομούνται ως προς τη συνεργατική και ομαδοσυνεργατική διαδικασία, κατά πόσο οι συνδιδάσκοντες απευθύνονται στο σύνολο των μαθητών ή σε ομάδες μαθητών. Με βάση τα παραπάνω δεδομένα διακρίνονται σε δύο κατηγορίες οι εξής πρακτικές:

Α΄ κατηγορία

Οι εκπαιδευτικοί συν- διδάσκουν σε όλη την ομάδα των μαθητών και μαθητριών

1. **Ο ένας/η μία διδάσκει και ο άλλος/η άλλη παρατηρεί:** Κατά τη διδασκαλία ο ένας/η μία εκ των εκπαιδευτικών διδάσκει, ο άλλος/η άλλη παρατηρεί· μπορεί είτε να παρατηρήσει συμπεριφορές μαθητών και μαθητριών κατά την παρακολούθηση του μαθήματος, κατά

τη συνεργασία τους στις ομάδες, είτε, επί τη βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων,¹ να αξιολογήσει ικανότητες μαθητών και μαθητριών κατά τη μαθησιακή διαδικασία, είτε να αποτιμήσει την αποτελεσματικότητα διδακτικών πρακτικών που εφαρμόστηκαν.

2. **Ο ένας/η μία διδάσκει και ο άλλος/η άλλη περιφέρεται και υποστηρίζει:** Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας ο έλεγχος της διαδικασίας ανατίθεται στον έναν/στη μία από τους δύο και ο άλλος/η άλλη κυκλοφορεί στην αίθουσα, ανάμεσα στους μαθητές και μαθήτριες, παρέχοντας διακριτική βοήθεια, ανάλογα με τις ανάγκες. Ο/Η περιφερόμενος/η εκπαιδευτικός μπορεί επίσης να συλλέγει στοιχεία για τη μαθησιακή διαδικασία, καθώς κινείται στην τάξη. Οι συνδιδάσκοντες/ουσες μπορούν να εναλλάσσονται στους δύο ρόλους κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
3. **Ομαδική / Σύγχρονη Διδασκαλία:** Οι δύο δάσκαλοι/ες έχουν τον έλεγχο της διαδικασίας από κοινού. Η συγκεκριμένη πρακτική προϋποθέτει καλή συνεργασία και συναντίληψη μεταξύ των συνδιδασκόντων/ουσών. Δεν προτείνεται στην αρχική φάση που ακόμα οι συνδιδάσκοντες/ουσες αναγνωρίζονται μεταξύ τους. Ένας συνήθης τρόπος ομαδικής διδασκαλίας είναι ο ένας διδάσκων/η μία διδάσκουσα να έχει τον πρώτο λόγο στο μάθημα και ο άλλος/η άλλη να παρεμβαίνει ενισχύοντας, διευκρινίζοντας, σχολιάζοντας σημεία σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος. Σε περιπτώσεις που οι εκπαιδευτικοί ανοίγονται σε νέες διδακτικές πρακτικές ακολουθούν τον συγκεκριμένο τρόπο συνδιδασκαλίας για την καλύτερη υποστήριξη της διαδικασίας.

Β' κατηγορία

Οι εκπαιδευτικοί συν- διδάσκουν ομαδοσυνεργατικά

4. **Συμπληρωματική διδασκαλία²:** Ο ένας/η μία εκπαιδευτικός διδάσκει σε μεγαλύτερη ομάδα μαθητών/τριών, ενώ ο άλλος/η άλλη εκπαιδευτικός σε μια μικρότερη ομάδα, η οποία χρειάζεται περισσότερη στήριξη για την απόκτηση δεξιοτήτων ή γνώσεων που είναι απαραίτητες για τη συνέχεια. Η σύνθεση της μικρής ομάδας δεν είναι σταθερή, αλλάζει κατά τη διάρκεια του έτους και έχει συγκεκριμένο μαθησιακό στόχο.
5. **Παράλληλη διδασκαλία:** Οι διδάσκοντες/ουσες χωρίζουν τους μαθητές και μαθήτριες σε δύο ομάδες και ο καθένας/η καθεμία διδάσκει το ίδιο μάθημα σε κάθε ομάδα. Με την πρακτική αυτή ενισχύονται μαθητές και μαθήτριες που δυσκολεύονται να πάρουν μέρος στην ολομέλεια της τάξης και ο/η εκπαιδευτικός μπορεί περισσότερο να προσαρμόσει τη διδασκαλία του/της στο μαθησιακό προφίλ των μαθητών και μαθητριών.
6. **Διδασκαλία σε σταθμούς:** Οι διδάσκοντες/ουσες χωρίζουν τους μαθητές και μαθήτριες σε ομάδες αλλά και το περιεχόμενο της διδασκαλίας σε σταθμούς, όπου προβλέπονται διαφορετικές δραστηριότητες με διαφορετικούς εξειδικευμένους στόχους, όσον αφορά σε δεξιότητες, στρατηγικές μάθησης κ.λπ. Οι διδάσκοντες/ουσες, για παράδειγμα, αναλαμβάνουν από έναν ή δύο σταθμούς και μπορεί να υπάρχει και σταθμός με ομάδα μαθητών και μαθητριών που να εργάζεται αυτόνομα.

1 «Οδηγός Εκπαιδευτικού για την Περιγραφική Αξιολόγηση στο Γυμνάσιο. Τεύχος Β'. Κριτήρια Περιγραφικής Αξιολόγησης»

² Με τον όρο αυτό αποδίδουμε τον όρο alternative teaching, αποφεύγοντας την απόδοση «εναλλακτική» προς αποφυγή ταυτίσεων με τον τίτλο της δράσης.

Τα οφέλη της συνδιδασκαλίας

Τα οφέλη της συνδιδασκαλίας για τη μαθησιακή διαδικασία είναι πολλαπλά υπό την προϋπόθεση της καλής συνεργασίας των συνδιδασκόντων και της διάθεσής τους να αξιοποιήσουν την ευκαιρία που τους δίνεται για την επαγγελματική τους ανάπτυξη. Με τη συνδιδασκαλία οι εκπαιδευτικοί τόσο στη φάση της προετοιμασίας της διδασκαλίας όσο και στη φάση της υλοποίησής της ενδυναμώνονται ώστε να εμπλουτίζουν το πρόγραμμά τους και τις διδακτικές τους πρακτικές. Ελέγχουν καλύτερα τη μαθησιακή διαδικασία ώστε οι μαθητές να πετυχαίνουν στόχους, οι ίδιοι να αντλούν περισσότερα δεδομένα για τις διαδικασίες που ακολουθούν και τα αποτελέσματά τους, ώστε να παρέχουν στους μαθητές τα κατάλληλα ερεθίσματα. Οι μαθητές, σύμφωνα και με τα δεδομένα από την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος, ενισχύονται κατά πολύ από το κλίμα συνεργασίας που καλλιεργείται στην τάξη και από το γεγονός ότι αξιοποιούν περισσότερο διδακτικό χρόνο από την παρουσία δύο διδασκόντων στην τάξη.

II. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Α' ΤΑΞΗΣ ΕΠΑΛ

Τα Σενάρια που παρουσιάζονται, βασίζονται σε εκπαιδευτικό υλικό που εκπονήθηκε στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος του Ι.Ε.Π. με τίτλο «Διερεύνηση Διδακτικών Πρακτικών για μια πολυεπίπεδη και διαφοροποιημένη προσέγγιση της ανάγνωσης στα ΕΠΑ.Λ.» (συντομευμένα: «Κατανοώντας το συγκεκριμένο», 2017)³ και διαμορφώθηκαν έτσι ώστε να αναδεικνύεται η σημασία της αξιοποίησης της συνδιδασκαλίας στην επίτευξη των στόχων της διαφοροποιημένης εκπαίδευσης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α. Κατανόηση μη λογοτεχνικού κειμένου

Κείμενα: «Τα Graffiti των θρανίων» της Σοφίας Σαρρή και της Μ. Καϊρή «Χρωματίζουν στους τοίχους τα όνειρά τους», ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α' ΕΠΑ.Λ. Γενικής Παιδείας, σελ. 19-27, από την 1^η ενότητα με τίτλο: «Βιώματα, εμπειρίες, ενδιαφέροντα των εφήβων».

ΠΡΟΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ

Σκοπός της προαναγνωστικής φάσης είναι : α) να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για το κείμενο ή το θέμα της ενότητας και β) να ενεργοποιήσει και να εμπλουτίσει τις γνώσεις για το θέμα της ενότητας ή του κειμένου και για τον κειμενικό τύπο, που απαιτεί η κατανόηση του συγκεκριμένου κειμένου. Κάνει την ανάγνωση σκόπιμη ενέργεια.

Στη φάση αυτή προτείνεται η μορφή της **Ομαδικής Διδασκαλίας**, κατά την οποία οι εκπαιδευτικοί κινητοποιούν τους/τις μαθητές/τριες να προβληματισθούν και να προσανατολισθούν σχετικά με το θέμα της ενότητας.

Διαδικασία

1^η επιλογή . Με βάση τον τίτλο του πρώτου κειμένου και την εικόνα, είτε με συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης, είτε χωρισμένοι σε ομάδες, είτε ανά δύο, οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται **να προβλέψουν** το περιεχόμενο των κειμένων.

Οι προβλέψεις των μαθητών μπορούν να προκληθούν με:

³ βλ. <http://www.iep.edu.gr/el/component/k2/247-polyepipedi-proseggisi-epal>

- Καταιγισμό ιδεών: «Τι σας έρχεται στο μυαλό όταν ακούτε τη λέξη Graffiti». Οι εκπαιδευτικοί συντονίζουν τη συζήτηση και καταγράφουν τις απόψεις των μαθητών, ώστε στο τέλος να συντεθούν σε ένα προφορικό κείμενο
- Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: Οι ομάδες των μαθητών/τριών καλούνται να καταγράψουν συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα:

Προβλέψεις	Αιτιολογία πρόβλεψης	Κείμενο (Επιβεβαίωση -διάψευση)

2^η επιλογή. Προτείνεται η διδακτική πρακτική «Τι γνωρίζω - Τι θέλω να μάθω - Τι έμαθα (What I Know-What I Want to Know –What I Learned)». Οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να συνειδητοποιήσουν και να καταγράψουν τι γνωρίζουν για το θέμα, τι θέλουν μάθουν και μετά την ανάλυση των κειμένων, να συνειδητοποιήσουν τι έμαθαν.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ

1^η επιλογή. Οι 4 Ομάδες (**Διδασκαλία σε Σταθμούς**) αναλαμβάνουν έναν «ρόλο» παίρνοντας και το αντίστοιχο όνομα, και ασχολούνται με το Φύλλο Εργασίας που τους αναλογεί. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παρακολουθούν ανά δύο τους σταθμούς.

• Ρόλοι	Ερωτήσεις-Δραστηριότητες-Φύλλα εργασίας
<ul style="list-style-type: none"> • Αποκωδικοποιητές (Code breaker) (είναι δηλαδή αυτοί που καλούνται να κάνουν την αναγνώριση του κώδικα του κειμένου) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ποιες λέξεις ή φράσεις δεν είναι γνωστές; Να τις εντοπίσετε και να αναζητήσετε τη σημασία τους. (βλ. «Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου» σελ. 25) 2. Να βρείτε τα δομικά μέρη του κειμένου : Ποιο από αυτά αποτελεί πρόλογο, κυρίως θέμα; Υπάρχει επίλογος; 3. Πώς συνδέονται οι παράγραφοι μεταξύ τους; Βρείτε τις λέξεις που τις συνδέουν. 4. Ποια η λογική ακολουθία στο κείμενο;
<ul style="list-style-type: none"> • Χρήστες του κειμένου (Text user) (είναι αυτοί που αναζητούν την προθετικότητα του κειμένου) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σε ποιο είδος ανήκει το κείμενο; Ποια σημεία του κειμένου σας στηρίζουν στην απάντησή σας; 2. Ποια νομίζετε ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα; 3. Ποια στοιχεία του κειμένου σας στηρίζουν στην εκτίμησή σας;

<ul style="list-style-type: none"> • Ερμηνευτές (Text participant) (αναζητούν την ερμηνεία του κειμένου) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Το πρόβλημα που τίγεται στο κείμενο είναι επίκαιρο; 2. Οι απόψεις για τα graffiti όπως αποτυπώνονται στα δύο κείμενα συμβαδίζουν με τις δικές σας απόψεις, όπως τις έχετε καταγράψει προηγουμένως, πριν την ανάγνωση των κειμένων; 3. Οι εικόνες ενισχύουν το μήνυμα του κειμένου, το διαφοροποιούν, το συμπληρώνουν ή κάνουν κάτι άλλο;
<ul style="list-style-type: none"> • Αναλυτές ή αμφισβητίες (Text analyst) (προσπαθούν να αναγνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο το κείμενο τοποθετεί τον αναγνώστη, τον θεατή, τον ακροατή) 	<p>Ποιον αποδέκτη έχει υπόψη του ο δημιουργός του κειμένου (ή οι δημιουργοί του εκπαιδευτικού υλικού);</p> <p>Ποιες κοινωνικές ομάδες ή κοινωνικές ταυτότητες ενισχύονται ή αποδυναμώνονται με αυτό το κείμενο;</p> <p>Ποια είναι η δική σας άποψη;</p>

Πηγή: My Read. Strategies for Teaching Reading in the middle years

2^η επιλογή. Επίσης, αν έχει διαπιστωθεί μία ομάδα μαθητών ή μαθητριών με κάποιες ιδιαίτερες δυσκολίες στην κατανόηση των κειμένων, μπορεί ο ένας εκπαιδευτικός να ασχοληθεί με τη συγκεκριμένη ομάδα και ο άλλος εκπαιδευτικός να ασχοληθεί με την υπόλοιπη τάξη (**Συμπληρωματική Διδασκαλία**).

ΜΕΤΑ – ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ

Στη μετα – αναγνωστική φάση συνήθως σχεδιάζονται δραστηριότητες που έχουν ως στόχο τη χρηστική αξιοποίηση όσων συνειδητοποιήσαν οι μαθητές/τριες κατά την προαναγνωστική και αναγνωστική φάση, καθώς και την καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων (τι με δυσκόλεψε, τι με διευκόλυνε, τι θα μπορούσε να είναι διαφορετικό).

1^η επιλογή. Για παράδειγμα, όταν οι μαθητές και οι μαθήτριες κληθούν να αποδώσουν με περιληπτικό τρόπο το νόημα του πρώτου κειμένου, μπορούν οι εκπαιδευτικοί με την πρακτική της **Παράλληλης Διδασκαλίας**, να χωρίσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες σε δύο ομάδες και να διδάξουν την περίληψη που προβλέπεται ως δραστηριότητα στην ενότητα αυτή (βλ. σελ. 26-27).

Με τη βοήθεια φύλλου εργασίας μπορούν να διδάξουν την περίληψη ως εξής:

1. Καλούν τους μαθητές και τις μαθήτριες να ακολουθήσουν τα βήματα, όπως αναφέρονται στη σελίδα 27 του σχολικού βιβλίου και
2. Δίνουν φύλλο εργασίας στο οποίο αποτυπώνεται η οργάνωση του περιληπτικού κειμένου και καλούν τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν τα κενά.

Φύλλο εργασίας

Η αρθρογράφος με αφορμή (1^η παρ.) ασχολείται με
.....(2^ηπαρ.). Πιο συγκεκριμένα, περιγράφει/ παρουσιάζει / διακρίνει/ ξεχωρίζει(3^η-11^ηπαρ.)

.....

Κλείνοντας, η αρθρογράφος έχει την άποψη πως (12 – 14 παρ.)

.....

2^η επιλογή. Στη συγκεκριμένη φάση, εφόσον οι εκπαιδευτικοί θέλουν να αποτιμήσουν την ικανότητα ομάδας μαθητών και μαθητριών στην παραγωγή λόγου, μπορεί να ακολουθήσουν την πρακτική «**Ο ένας/η μία διδάσκει και ο άλλος/η άλλη παρατηρεί**» με τη βοήθεια ενός φύλλου παρατήρησης με επιλεγμένα κριτήρια αξιολόγησης, όπως ενδεικτικά αναφέρεται στον παρακάτω πίνακα:

ΦΥΛΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ⁴ (Ενδεικτικά)

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ	
Αναγνωρίζει βασικές λεπτομέρειες στα κείμενα που αφορούν στο περιεχόμενο, τη δομή, στους μηχανισμούς της γλώσσας;	
Αναγνωρίζει το επικοινωνιακό πλαίσιο των κειμένων; (Ποιος δημιούργησε το κείμενο; Σε ποιους απευθύνεται; Ποια κειμενική πρακτική - κειμενικό είδος επιλέγει; Με ποιο στόχο;).	
Χρησιμοποιεί το κατάλληλο λεξιλόγιο, εκφραστικά μέσα;	
Γράφει και μιλά με το κατάλληλο ύφος σε κάθε επικοινωνιακή περίσταση;	
Χρησιμοποιεί σωστά γραμματικούς τύπους και σύνταξη;	
Ενδιαφέρον και συμμετοχή	
Συνεργασία	
Αυτονομία και ανάληψη πρωτοβουλιών	
ΣΧΟΛΙΑ	
Δυνατά σημεία	
Σημεία και τομείς που χρειάζονται βελτίωση	

⁴ Το Φύλλο παρατήρησης και τα προτεινόμενα Κριτήρια παρατήρησης έχουν αντληθεί από τον «Οδηγό Εκπαιδευτικού για την Περιγραφική Αξιολόγηση στο Γυμνάσιο. Τεύχος Β'. Κριτήρια Περιγραφικής Αξιολόγησης», σελ. 13-17, που είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής: Βλ. http://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/A_Kyklos/Evaluation/2017/3b_Perigrafiki_GYMNASIO.pdf.v

B. Κατανόηση λογοτεχνικού κειμένου

Κείμενο: Το ποίημα «Ο Ξεναγός» από την συλλογή της Δήμητρας Χριστοδούλου *Παράκτιος Οικισμός* (Μελάνι, 2017).

Δήμητρα Χριστοδούλου, Ο ΞΕΝΑΓΟΣ

Η ποιητική φωνή του «Ξεναγού» της Δήμητρας Χριστοδούλου δείχνει ανθρώπινους χαρακτήρες που φεύγουν χωρίς ίχνη από μπροστά μας, αδικαίωτοι, θυμωμένοι.

«Εδώ ακριβώς βρισκόταν ένας φράχτης.
Πίσω του θύμωνε αδικημένος κήπος.
Σ' ένα καρφί απ' τις σανίδες της πορτούλας
Τη νύχτα έφεγγε ένας σκούφος.
Τη μέρα έμοιαζε καρπός.
Από του κηπουρού το όνομα, λένε,
Ξέφευγαν δυο κλωστές νερό.
Να το, γραμμένο εκεί, στην πέτρα.

Το πρόσωπό του μπορείτε να αισθανθείτε
Καθρεφτισμένο στα ματογυάλια σας,
Αν θυμηθείτε πόσες φορές σας αγνόησαν,
Πόσες φορές είχατε πλήρη βεβαιότητα
Ότι αστειεύεται μαζί σας η φύση
Όταν επαναφέρει την άνοιξη.

Στα μέρη μας, με τόση άγρια βλάστηση,
Έτσι απλά ενσαρκώνεται όποιος λείπει.
Φοράει την πέτσινη ποδιά, τις γαλότσες,
Τις αποσιωπήσεις, τη θλιμμένη οργή, τη θλίψη,
Κλωτσάει τα σαπισμένα ξύλα προς το μέρος μας,
Παραμερίζει τις τσουκνίδες και το βλέμμα του
Μας σημαδεύει ανάμεσα στα φρύδια».

Κρίνοντας ότι η προσέγγιση ενός σύγχρονου ποιητικού κειμένου με αρκετά αλληγορικά στοιχεία διαθέτει έναν αρκετά μεγάλο βαθμό δυσκολίας, προτείνουμε το χωρισμό της τάξης σε δύο Ομάδες, για να μπορέσουμε να το επεξεργαστούμε καλύτερα. Προτείνουμε επομένως να χρησιμοποιηθεί ο τρόπος της **Παράλληλης Διδασκαλίας**, όπου οι μαθητές και οι μαθητρίες χωρίζονται σε δύο Ομάδες και ο/η κάθε εκπαιδευτικός επεξεργάζεται τα ίδια επίπεδα προσέγγισης του ποιητικού κειμένου αλλά σε μικρότερο αριθμό μαθητών και μαθητριών και παρουσιάζονται στο τέλος τα αποτελέσματα της προσέγγισης των δύο Ομάδων στην Ολομέλεια της τάξης.

Μπορούμε, για να διευκολύνουμε την διαδικασία προσέγγισης αλλά και για να οδηγήσουμε κάπως στοχευμένα τον ελεύθερο διάλογο που θα αναπτυχθεί, ώστε να μην απομακρυνθούμε από τον στόχο μας, να ξεκινήσουμε μια διαλογική διαδικασία σε τρεις ομόκεντρους κύκλους: προαναγνωστική φάση, αναγνωστική(κατανόησης και ερμηνείας), μετα-αναγνωστική.

ΠΡΟΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ

Ξεκινάμε με την έννοια που δίνεται μέσω του τίτλου του ποιήματος, ρωτώντας τι σημαίνει «Ξεναγός» (π.χ. “Τι γνωρίζετε ότι είναι ένας «Ξεναγός»;”). Μπορούμε να προχωρήσουμε σε βιωματικά στοιχεία των μαθητών και μαθητριών ρωτώντας αν έχουν οι μαθητές και οι μαθήτριες κάποια προσωπική εμπειρία ξενάγησης (π.χ. “Έχετε παρακολουθήσει κάποια ξενάγηση; Έχετε γνωρίσει κάποιον ξεναγό;”) και από εκεί να πάμε στο δεύτερο επίπεδο, αυτό της αναγνωστικής φάσης, για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε την έννοια της «ξενάγησης» του κειμένου και να προσπαθήσουμε να την ερμηνεύσουμε. Δίνουμε ενδεικτικά ερωτήματα:

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ

Διαλογικός κύκλος κατανόησης και ερμηνείας βάσει συγκεκριμένων κειμενικών δεικτών:

- “Ποια είναι τα αξιοθέατα που δείχνει ο «Ξεναγός» του ποιήματος;”
- “Ποιες εικόνες «βλέπουμε» να σχηματίζονται, αν προσέξουμε ειδικότερα τα κόμματα και τις τελείες;”
- “Αν προσέξουμε τη στίξη (π.χ. εισαγωγικά) καταλαβαίνουμε πιο εύκολα ποιος μιλάει και τι δείχνει;”
- “Αν προσέξουμε τους χρονικούς προσδιορισμούς (χρόνους των ρημάτων κλ.π.) σε ποια χρονική διαδρομή βλέπουμε να γίνεται η ξενάγηση;” (π.χ. πορεία από το παρελθόν προς το παρόν).
- “Αν προσέξουμε τα αντικείμενα (ουσιαστικά) διαπιστώνουμε πιο εύκολα ποια είναι τα αξιοθέατα που επιλέγει ο Ξεναγός να δείξει στους επισκέπτες (ξένους);”
- “Υπάρχουν φράσεις που είναι παράξενα διατυπωμένες (μεταφορά, μετωνυμία π.χ. «θύμωνα αδικημένος κήπος», «έφεγγε ένας σκούφος»); Πώς θα μπορούσαμε να τις αναδιατυπώσουμε, ώστε να μη φαίνονται παράξενες; (κυριολεκτική διατύπωση)”

ΜΕΤΑ – ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ

Στη φάση αυτή μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την μέθοδο «**Ο ένας/η μία διδάσκει και ο άλλος/η άλλη παρατηρεί**», με τη βοήθεια φύλλου παρατήρησης (βλ. παρακάτω πίνακα), ή/και την μέθοδο «**Ο ένας/η μία διδάσκει και ο άλλος/η άλλη περιφέρεται και υποστηρίζει**», όπου ο ένας/η μία εκπαιδευτικός θα παρουσιάζει και ο άλλος/η άλλη θα παρατηρεί τις δεξιότητες του προφορικού λόγου ή/και θα υποστηρίζει όσους/όσες δυσκολεύονται στις δραστηριότητες γραπτού λόγου. Προτείνουμε δύο ερωτήματα που μπορούν να αποτελέσουν θέματα παραγωγής προφορικού λόγου αλλά και θέματα ανάπτυξης γραπτού ερμηνευτικού λόγου.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Συγκρίνοντας μια «συνήθη» ξενάγηση με την ξενάγηση του ποιήματος ποια ανατροπή διαπιστώνουμε;

B. Μετά από όσα είπαμε, διαπιστώνουμε στο ποίημα κάποιος να εξυψώνεται και να δικαιώνεται εν τέλει και κάποιος να στοχοποιείται, απειλείται ή/και ενοχοποιείται; Αν ναι, ποιοι είναι αυτοί και γιατί νομίζουμε ότι συμβαίνει κάτι τέτοιο;

(Ενδεικτικά)
ΦΥΛΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ	
Συζητά και πραγματεύεται τις ποικίλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις και διατυπώνει προφορικά ή γραπτά την προσωπική του εκδοχή;	
Απαντά αιτιολογημένα και με συγκροτημένο λόγο;	
Συνειδητοποιεί τη σχέση του λογοτεχνικού κειμένου με την ανθρώπινη εμπειρία και το συνδέει με τις δικές του εμπειρίες ή άλλα λογοτεχνικά αναγνώσματα;	
Μεταφέρει τους προβληματισμούς αλλά και τα συναισθήματά του/της σε νέο δικό του/της ερμηνευτικό, κριτικό ή και λογοτεχνικό κείμενο;	
Ενδιαφέρον και συμμετοχή	
Συνεργασία	
Αυτονομία και ανάληψη πρωτοβουλιών	
ΣΧΟΛΙΑ	
Δυνατά σημεία	
Σημεία και τομείς που χρειάζονται βελτίωση	

Δικτυογραφία

- My Read. Strategies for Teaching Reading in the middle years <http://www.myread.org/what.htm>. [02.02.2017].
- Υπουργείο Παιδείας Κύπρου. Κατανόηση – Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. Διδακτικά εργαλεία για το μάθημα των Νέων Ελληνικών: http://archeia.moec.gov.cy/sd/87/katalogos_ergaleion_katanoisis_paragogis_graptou_proforkou_logou.pdf. [02.02.2017].
- «Διερεύνηση Διδακτικών Πρακτικών για μια πολυεπίπεδη και διαφοροποιημένη προσέγγιση της ανάγνωσης στα ΕΠΑ.Λ.»: <http://www.iep.edu.gr/el/component/k2/247-polyepipedi-proseggisi-epal>
- «Οδηγός Εκπαιδευτικού για την Περιγραφική Αξιολόγηση στο Γυμνάσιο. Τεύχος Β΄. Κριτήρια Περιγραφικής Αξιολόγησης», που είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής: Βλ. στο: http://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/A_Kyklos/Evaluation/2017/3b_Perigrafiki_GYMNASIO.pdf.v.
- Nassir al Nassir, M. (2017). Current practices of co-teaching in an elementary inclusive school: Moving toward effective co-teaching relationship. Electronic Theses and Dissertations, University of Northern Iowa, UNI ScholarWorks: <https://scholarworks.uni.edu/etd/367>

Βιβλιογραφία

- Badiali, B. & Titus, N.E. (2010). Co-teaching: Enhancing student learning through mentor–intern partnerships. *School-University Partnerships*, Vol. 4, No 2, pp. 74-79.